

HISTORIA –
FUNDAMENTY
WSPÓŁCZESNOŚCI

ELŻBIETA
PAPROCKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania do historii dla szkoły podstawowej. Zakres podstawowy

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Strona redakcyjna

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Witkowska

Recenzja merytoryczna – dr Danuta Koper

Agnieszka Szawan-Paras

Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak

dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć/lekcji

Upadek cesarstwa zachodniorzymskiego

Klasa/czas trwania zajęć/lekcji

klasa 1/45 minut

Cele

Po lekcji uczeń:

- Przedstawia przyczyny polityczne, społeczno-gospodarcze i kulturowe upadku cesarstwa rzymskiego
- Opisuje przebieg procesu upadku
- Wyjaśnia kulturowe znaczenie podziału cesarstwa na dwie części
- Doskonali kompetencje porozumiewania się w języku ojczystym, kompetencje cyfrowe

Metody/Techniki/Formy pracy

mapa mentalna

Środki dydaktyczne

podręcznik, schemat mapy mentalnej

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Nauczyciel przedstawia cele lekcji, którymi jest odpowiedź na pytanie:

Jakie były przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego? Jak ten proces przebiegał? Jakie znaczenie ma data 476 r. n.e.?

Nauczyciel dzieli klasę na grupy i przydziela zadania

Zadanie dla grupy I

Przygotujcie wystąpienie, w którym przedstawicie przejawy kryzysu cesarstwa, reformy Dioklecjana oraz przyczyny i znaczenie podziału cesarstwa na dwie części w 395 roku. Wykorzystajcie informacje z podręcznika.

Zadanie dla grupy II

Przygotujcie wystąpienie, w którym przedstawicie przyczyny, przebieg najazdów barbarzyńców na cesarstwo rzymskie w IV i V w. n.e. Wykorzystajcie informacje z podręcznika.

Zadanie dla grupy III

Przygotujcie wystąpienie, w którym przedstawicie gospodarcze i społeczne przyczyny upadku cesarstwa rzymskiego. Wykorzystajcie informacje w podręczniku oraz dostępne na stronie <https://www.imperiumromanum.edu.pl/ustroj/cesarstwo-rzymskie/przyczyny-upadku-cesarstwa-rzymskiego/amp/>

Zadanie dla grupy IV

Przygotujcie wystąpienie, w którym przedstawicie kulturowe przyczyny upadku cesarstwa rzymskiego. Zwróćcie również uwagę na teorie podające jedną przyczynę upadku imperium. Wykorzystajcie informacje z podręcznika oraz ze strony <https://www.imperiumromanum.edu.pl/ustroj/cesarstwo-rzymskie/przyczyny-upadku-cesarstwa-rzymskiego/amp/>

Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy. Zapisują je na zawieszonym na tablicy schemacie lub uzupełniają na komputerze schemat przygotowany na dysku Google. Nauczyciel inicjuje dyskusję co oznaczała data 476 r. n.e. Uczniowie wyjaśniają co się wówczas wydarzyło. Nauczyciel zwraca uwagę, że data jest symboliczną cezurą między epoką starożytności i średniowiecza, ale upadek Rzymu był procesem, a nie nagłym, jednostkowym wydarzeniem. Uczniowie dyskutują, które z przyczyn były, ich zdaniem, najistotniejsze, uzasadniają swoje stanowisko, odnoszą się do różnych teorii dotyczących upadku starożytnego Rzymu.

Komentarz metodyczny

Przygotowanie mapy mentalnej ułatwi uczniom dostrzeżenie wieloaspektowości upadku cesarstwa rzymskiego i ułatwi proces uczenia się. Zadania dla grupy I i II są łatwiejsze, ponieważ z pewnością wszystkie potrzebne informacje znajdą się w podręczniku. Zadania dla grupy III i IV są trudniejsze, ponieważ dotyczą przyczyn, które nie są tak oczywiste i były długim procesem, który trzeba odtworzyć przy pomocy myślenia przyczynowo-skutkowego. W związku z tym zadania w grupie III i IV przeznaczone są dla uczniów bardziej zainteresowanych przedmiotem, samodzielnych w zdobywaniu wiedzy i poszukiwaniu jej źródeł.

Schemat mapy mentalnej, który można edytować i po uzupełnieniu udostępnić uczniom

<https://docs.google.com/document/d/1ihMoUgx3AjZ4geAKCpt-PeIZW0OCHP6gm6SXrQbq70c/edit?usp=sharing>

Podczas lekcji lub do samodzielnego obejrzenia przez uczniów można wykorzystać film z polskimi napisami

<https://pl.khanacademy.org/humanities/world-history/ancient-medieval/roman-empire-survey/v/fall-of-the-roman-empire>